

A partir d'aquest treball seria bo que s'aprofundís en el coneixement de Prudenci Bertrana i dels altres intel·lectuals gironins del període, sobre molts dels quals pesen encara malauradament massa ombres.

David Moré Aguirre

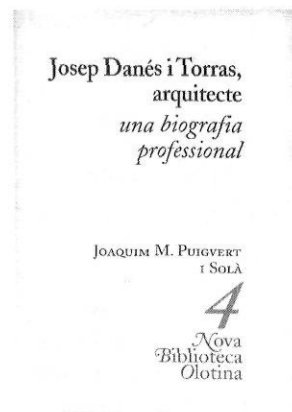
Josep Danés, un arquitecte investigador

PUIGVERT I SOLÀ, Joaquim.

Josep Danés i Torras arquitecte, una biografia professional.

Olot, Ajuntament d'Olot, 2003.
Nova Biblioteca Olotina, 4.
142 pàgines.

Fins a l'aparició del llibre de Joaquim Puigvert es tenia poca informació d'aquest membre d'una de les nissagues olotines més presents en el panorama local: la família Danés i Torras. El pare, Joan Danés i Coldecarrera –primer d'un seguit de generacions de metges establerts a Olot–, va tenir dotze fills, i va donar estudis a tots els que van arribar a l'edat d'iniciar-los. Els nois van fer carreres universitàries i les noies van estudiar magisteri, situació freqüent entre les famílies de professionals liberals. El desè fill va ser Josep (1891-1955), arquitecte instal·lat a Barcelona, on va viure des de l'època d'estudiant i on va obrir despatx.

Es coneixia ben poca cosa d'aquest professional, tret de referències de les seves investigacions de la masia catalana i alguns projectes emblemàtics, com el complex del santuari ripollenc de Núria. Havia influït en aquesta desconexió en aquesta desconexió la manca d'estudis del personatge, a més de l'eclipsant personalitat del germà Joaquim, el metge-historiador autor de la monumental *Història d'Olot*.

Puigvert ha resseguit la biblioteca del biografat, on es constata el seu interès per la història, l'arqueologia i l'art, les seves simpaties pel catalanisme de la Lliga i pel noucentisme. De fet era la segona generació d'arquitectes noucentistes que van buscar una arquitectura pròpia del país. L'autor de la biografia repassa les diverses facetes de l'arquitecte, i encara que manca la catalogació de l'obra, en fa una primera aproximació dels principals projectes, on es veu que va incidir en l'urbanisme, va fer les cases urba-

nes i aïllades, va projectar fàbriques i edificis públics, però sobretot va construir i restaurar nombrosos santuaris i temples, feina algunes vegades lligada a la seva condició d'arquitecte del bisbat d'Urgell.

Danés va ser un excursionista d'arrel vuitcentista que anava a la muntanya amb uns interessos culturals i científics per conèixer la terra i fer recerques culturals. Va freqüentar el Centre Excursionista de Catalunya i va col·laborar amb el Servei de Conservació de Monuments de la Mancomunitat de Catalunya aixecant plànols de conjunts edificats d'arreu del país, i per la seva doble vessant d'arquitecte del bisbat d'Urgell i d'excursionista, va intervenir en moltes esglésies pirinenques.

Les investigacions que va fer Danés de la masia –que Puigvert ens recorda que estan interpretades més en clau nacionalista que no pas geogràfica–, li fan afirmar que són «art nacional en el qual hi ha concentrats elements purs de la naturalesa, ja que han sortit de la pròpia terra». Són uns estudis que constitueixen encara avui una referència obligada en tots els estudiosos de l'arquitectura popular.

El text, rigorós i amè, està acompanyat de l'acurat disseny de la col·lecció, que es veu complementat, en aquesta ocasió, amb un annex d'imatges i plànols.

Joan Sala

El cantant parisenc de Cervià

PAGANS, LORENZO.

**«El Cantante Español»
de los salones de París.**

Vicente García de la Puerta López.
Colección Grandes Tenores
Españoles, núm. 1
Ed. Edarcón (Madrid), 2003.
414 pàgines.

Un volum extens (414 pàgines) dedicat a una figura de la nostra terra, Llorens Pagans, del segle XIX que donà testimoni dels seus dots artísticomusicals a Barcelona, Madrid i París i que el Dr. Vicente García de la Puerta, metge i amant apassionat de l'òpera, descriu amb el major detall possible.

L'autor treballa en l'estudi de diferents cantants espanyols notables, tot i no haver obtingut la popularitat dels més capdavanters. I així, ens ofereix la biografia del nascut a les nostres comarques.

No ha de sorprendre que Llorens Pagans i Julià nasqués a Cervià de Ter, ja que els pobles i ciutats de les ribes del Ter tenen al seu haver un bon nombre de prestigiosos músics i cantants. Torroella, Verges, Cervià, Bordils, Girona, etc. en són testimonis, amb les sagues dels Bou, Vallespi, Monguilod, Felip, Amer, Cotxo, Baró Güell, Costa Font, Cassú, Rovira i molts més que han nodrit les orquestres i cobles gironines, han escrit obres de considerable valor musical i obtingut èxits internacionals.

El nostre «cantante español» Llorens Pagans va néixer doncs el 1833 en una família dedicada a l'agricultura primerament i que més tard creà a Celrà una indústria que ha perdurat fins als nostres dies. Als 8 anys ingressà a la Capella de la Catedral de Girona. Més tard, als 13, acompanyà el seu mestre Mn. Josep Barba a Santa Maria del Pi de Barcelona, de la qual, als 16 anys, Pagans en fou l'organista titular fins al 1860, malgrat haver de simultaniejar el càrrec amb actuacions com a cantant a diferents ciutats.

La seva tessitura vocal no estava encara gaire definida i, així, en les seves primeres passes artístiques actuà com a baríton i també com a baix. A l'edat de 19 anys cantà la partícula de baríton de les òperes *Poliuto* i *Il trovatore* a Maó amb un fracàs econòmic total. No obstant això, va decidir seguir el camí del cant com a fita de la seva trajectòria artística.

Al Conservatori de París va estudiar cant, i canvià a la corda de tenor, que semblava més apropiada a les seves facultats; actuà, ja com a tal, en concerts al Conservatori mateix i en vetllades musicals en cercles privats. Sembla que, en uns primers temps, li calgué dedicar-se també a l'ensenyament musical per poder defensar-se econòmicament, ja que no tenia l'ajut de cap beca del seu país.

Com a tenor, el 1860, als 27 anys, cantà al Teatre dels Italians de París la *Semiramide* en italià i obtingué un èxit notable. Els diaris parisencs destacaren amb elogis la seva frescor i agilitat vocal; amb tot, ja hi trobem referències a la poca potència, com a dificultat per omplir amb la veu els teatres operístics, crítica que es repetí al llarg de la seva carrera. El 1863 actuà al Liceu de Barcelona amb *Don Pasquale*, amb un notable èxit. Les actuacions al Liceu foren continuades i molt aplaudides.

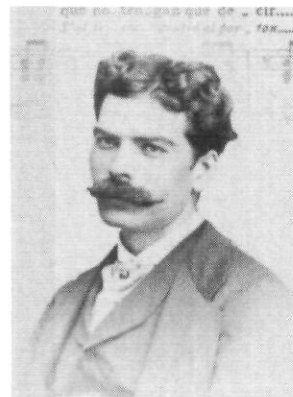
Poc després es traslladà a Madrid, on actuà al Teatro Real amb *Semiramide* i també, més tard, amb *Norma*. La crítica considerava que la veu era més adient per a un saló que per a l'òpera. El 4 de gener del 1864 s'acomiadà de Madrid amb un concert al Real Conservatorio de Música y Declamación.

Després d'aquesta infortunada època, encara per última volta va cantar a París la seva *Semiramide* al Teatre Italià. Aquí, doncs,

es produí el canvi de rumb en la seva carrera. Digué adéu a l'òpera i es dedicà, des d'aquell moment, als concerts i recitals més a l'abast de les seves facultats i al conegut domini de les possibilitats de la seva veu. Aquest fou el camí de l'èxit, en un ambient artístic i una situació política del París de l'època fins al 1883, en què morí el tenor, descrit amb detall per l'autor.

El 1864 es presentà ja com a liedista i explotà al màxim les seves possibilitats vocals. Si aquí hi afegim el seu gust pel folklore andalús (llavors tant de moda a París) i el detall i reflexions donats al text i a la partitura en les seves interpretacions, comprendrem l'èxit que obtingué i que el portà a ser conegut com «el cantante español». No faltaren en el seu repertori, entre altres, obres de Manuel García, Ferran Sors, Manuel Sanz, Carnicer, Gomis, Iradier i fins les seves pròpies composicions, amb un èxit esclatant de públic.

Entre el 1867 i el 1870 es relacionà cordialment amb la família Degas, i fins i tot el pintor Edgar Degas l'immortalitzà en un dels seus quadres. De la seva dedicació a l'ensenyament del cant, esmenta l'autor també com a deixebles de Pagans els cantants Elisa Volpini, Elena Sanz, Napoleón Verges, Marie Belval i Jeanne Gramier, tots ells ben coneguts i aplaudits a la França del segle XIX.

Segueix l'autor amb un estudi de les composicions del nostre artista i ens ofereix partitures de les preferides pel cantant, en unes tessitures molt centrades, sense gaire notes agudes i abundants en adorns i floritures que alguns interpretaven com a detalls de gust andalús. Esmenta també, i amb això acabo aquest comentari sobre l'extens volum del qual ens hem ocupat, la interpretació d'una obra seva, a càrrec de l'avui desapareguda Orquestra de Cambra de Girona dirigida pel mestre Lluís Albert en un concert dedicat a autors gironins del segle XIX a l'auditori de la Casa de Cultura de Girona.

Cal agrair el treball gairebé exhaustiu i sens dubte lloable de García de la Puerta recordant-nos la figura d'un gironí que va buscar la glòria fora de casa i la trobà a París com a premi a una vida dedicada al treball i l'esforç en el camp de la música.

Josep Viader i Moliner